

te Rotterdam steeds steekhoudende argument dat de invoering van het Amsterdamse stelsel zou leiden tot een vermindering van de gemeentelijke inkomsten.²⁴⁾ Volgens hem waren de economische schommelingen in de Maasstad zo groot, dat de navolging van Amsterdam de gemeente zou beroven van een stabiele inkomstenbron.

Dit argument dat door meerdere raadsleden gedeeld werd, kan worden afgedaan als een afleidingsmanoeuvre. Door het benutten van het argument trachtten zij de komst van een inkomensafhankelijk belastingsysteem te verhinderen. Zij wisten namelijk maar al te goed dat voor de meeste raadsleden de kans op een daling van de inkomsten het einde van iedere discussie betekende. Toch is het ook mogelijk dat deze raadsleden een diep inzicht bezaten in de economische structuur van de Maasstad.

Rotterdam was namelijk sterker dan Amsterdam afhankelijk van het wel en wee van de handel en het transito-verkeer. Zo was in 1859 reeds 46 procent van de beroepen verbonden met havengebonden dienstverlening, terwijl in de daaropvolgende decennia dit belang allengs meer toenam.²⁵⁾ De tertiaire sector, die ook de verdere dienstverlening omvatte, domineerde de economische activiteiten in de Maasstad.²⁶⁾ Waarschijnlijk vergrootte deze afhankelijkheid de plaatselijke gevoeligheid voor conjuncturele schommelingen. Als dit juist was, betekende dit dat de gemeentelijke inkomsten bij introductie van een inkomensafhankelijk belastingstelsel minder stabiel werden. Temeer daar Rotterdam een veel schevere inkomensstratificatie kende dan de hoofdstad.²⁷⁾

Tenslotte kunnen de raadsleden ook hebben geweten, of althans hebben vermoed, dat de stad een sterk vlottende populatie bezat. Zoiets kan tenminste worden geconcludeerd uit de afwijzing van de raad van het amendement van het raadslid Van Gennep,²⁸⁾ die voorstelde om bij het vaststellen van de huurwaarde rekening te houden met de bewoningsduur van het betreffende pand. De meeste gemeenteraadsleden vreesden dat een dergelijke consideratie zou leiden tot lagere gemeentelijke inkomsten en stemden tegen.

Deze vrees was vermoedelijk niet ongegrond en gebaseerd op de waargenomen of vermeende verhuisdrift van veel rijkere, belastingbetalende Rotterdammers. Hun grote mobiliteit is inderdaad aangetoond door Callahan. De Rotterdamse elite bleek vaak en soms zeer abrupt te verhuizen. Zo waren er bijvoorbeeld in de jaren 1878-1884 sterke fluctuaties in aanwezigheid bij de stedelijke bovenlaag:²⁹⁾